

การเผยแพร่บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โรงเรียนเทศบาลประตูลี้ จังหวัดลำพูน

ชื่อผู้เขียน นายจรรณ ยอดอุโมงค์ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลประตูลี้
เลขที่ 208 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000
ปีที่ทำการวิจัย 2559-2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) 2) วิเคราะห์องค์ประกอบในการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) 3) หาประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) และ 4) เพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) แบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ (Phase) ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ระยะที่ 2 การยกร่างและการพัฒนารูปแบบ ระยะที่ 3 การทดลองใช้การพัฒนารูปแบบ ระยะที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าปัจจัยทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ประกอบด้วย 14 ปัจจัยคือ 1) ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นของครูและบุคลากรทางการศึกษา 2) ปัจจัยด้านคุณภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ปัจจัยด้านความร่วมมือของชุมชน 5) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดีของสถานศึกษา 6) ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษา 8) ปัจจัยด้านการบริหารความเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 9) ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา 10) ปัจจัยด้านการวิจัยในชั้นเรียน 11) ปัจจัยด้านความพร้อมของสถานศึกษา 12) ปัจจัยด้านความศรัทธาของชุมชนต่อสถานศึกษา 13) ปัจจัยด้านความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 14) ปัจจัยด้านการยอมรับนับถือของชุมชนต่อผู้บริหารสถานศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ประกอบด้วยข้อความและแผนภูมิ ซึ่งอธิบายแนวทางการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School – Based Management For Local Development) ครอบคลุมองค์ประกอบหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น

(SBMLD) ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการพื้นฐาน (Foundations) ส่วนที่ 2 โครงสร้างระบบบริหาร (Administrative System Structures) ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน (Procedure Phases) 3. ประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยการประชุมเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้วิจัย บุคลากรในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 7 - 8 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง น่าน แพร่ พะเยา เชียงราย และบุคลากรโรงเรียนเทศบาลเทศบาลประตูลี้ จังหวัดลำพูน จากการประชุมสรุปประเด็นสำคัญจากบุคลากรที่เข้าร่วมประชุม ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาระบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ตามองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ และการวัดและประเมินผล

4. การปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ดังรายละเอียดดังนี้

- 1) จัดเรียงลำดับขององค์ประกอบหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory) ได้แก่หลักการ SBM, ปัจจัย SBM, ขอบข่ายงาน SBM, กระบวนการบริหาร SBM, มาตรการกำกับ SBM และคุณภาพผลผลิต SBM
- 2) เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องการพัฒนาทีมงาน (Teamwork Development) ในมาตรการกำกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 3) เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องเครือข่ายโรงเรียน (School Network) เป็นองค์ประกอบสนับสนุนการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน
- 4) เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และชุมชน ให้มีบทบาทเกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินโรงเรียน นอกเหนือจากบทบาทการส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่โรงเรียน

คำสำคัญ

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตลอดจนพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ตลอดจนพระราชบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตาม

มาตรฐานการศึกษาของชาติและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กล่าวคือเป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข ด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและบริหารจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ตลอดจนสร้างสังคมท้องถิ่นให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (สุวรรณ พินิตานนท์ และกาญจนา วัฒนสุนทร. 2555 : คำนำ)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนในสังกัด ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ชิดประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด และมีทรัพยากรทางการศึกษาเป็นจำนวนมาก เป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิต โดยการส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียน ในสังกัดในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติมีความคล่องตัวในการบริหารการจัดการศึกษาและเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (สุวรรณ พินิตานนท์ และกาญจนา วัฒนสุนทร. 2555 : คำนำ)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดการปฏิรูปหลายด้านรวมทั้งระบบการศึกษา โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา 81 ให้รัฐต้องจัดการศึกษา อบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาวิชาชีพครูและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. 2540) ผลจากมาตรา 81 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทำให้ต้องมีการร่าง “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ 19 สิงหาคม 2542 และมีผลบังคับใช้ในวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมานั้น เป็นเหตุให้มีการปฏิรูประบบและโครงสร้างการศึกษาของไทยทั้งระบบ โดยเฉพาะในหมวดที่ 5 เรื่องการบริหารและจัดการศึกษาของรัฐ ได้กล่าวถึงการกระจายอำนาจการศึกษาโดยตรง (อุทัย บุญประเสริฐ. 2543 : 105 - 109) นอกจากนี้ในมาตรา 39 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าให้กระทรวงกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง และในมาตรา 40 ระบุว่าให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของแต่ละสถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์ และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 20) ซึ่งสถานศึกษาตามหมวดที่ 5 มาตรา 39 และ 40 ที่กล่าวข้างต้น หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน แต่อย่างไรก็ตาม โดยเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 รวมทั้งฉบับพุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ต้องการให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาด้วยการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการจัดการศึกษาของตนเองมากขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด มีความรับผิดชอบเบ็ดเสร็จในตนเองตามแนวความคิดในการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management : SBM) การบริหารจัดการที่สถานศึกษามีเป้าหมายที่ตั้งสมมติฐานอยู่บนความหลากหลายตามสภาพของสถานศึกษาที่มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา คำนึงถึงคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญเน้นความยืดหยุ่นและบริหารจัดการด้วยตนเองตามเงื่อนไขที่เหมาะสมเพื่อให้สถานศึกษามี ความคล่องตัวในการพัฒนาและดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เฉพาะตน เพื่อการสอนและบริหารที่มีประสิทธิภาพ (Cheng, 1996 อ้างถึงใน ถวิล มาตรเลี่ยม. 2544) หรือเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและให้มีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน โดยมีความเชื่อว่า การตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่อยู่ใกล้ชิดและมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด (อุทัย บุญประเสริฐ. 2542)

นับแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการกระจายอำนาจการบริหาร ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น นับแต่โดยการจัดตั้ง “สุขาภิบาล” แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์การปกครองตนเองมากนัก การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปกครองตนเองชัดเจนมากขึ้น หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้มีการแก้ไข ปรับปรุง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดินหลายฉบับ จนถึง พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ซึ่งใช้มาจนถึงปัจจุบันได้มีการแบ่งระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน เป็น 3 ส่วน คือ

- 1) ระเบียบบริหารราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวงต่าง ๆ
- 2) ระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ได้แก่ จังหวัด อำเภอ ซึ่งเป็นการส่งข้าราชการจากส่วนกลางไปประจำ
- 3) ระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งได้มีการจัดตั้งเพิ่มขึ้นจาก “สุขาภิบาล” คือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์กรบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ได้แก่ กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

การกำหนดให้ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น เป็นส่วนหนึ่งของระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ส่งผลให้การปกครองท้องถิ่นได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านรูปแบบและองค์ประกอบทำให้มี การพัฒนารูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ๆ เพิ่มขึ้นจากสุขาภิบาลและยังมีลักษณะเป็นการปกครองตนเองที่สมบูรณ์ขึ้นด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การ

บริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารการเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง รัฐบาลและราชการส่วนภูมิภาคมีบทบาทเป็นผู้กำกับดูแล สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถปฏิบัติหน้าที่ โดยถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และความสามารถของท้องถิ่น กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 การปกครองท้องถิ่นเป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจ โดยการกระจายอำนาจ การบริหารจากส่วนกลางลงสู่ท้องถิ่น โดยยึดหลักว่าคนในท้องถิ่นย่อมรู้ถึงปัญหาและความต้องการของตนเองดีกว่าคนจากที่อื่น ดังนั้นการบริหารท้องถิ่นจึงเป็นการบริหารของคนในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองโดยมีองค์การการบริหาร ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลเมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร โดยท้องถิ่นทุกรูปแบบมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ และอำนาจหน้าที่ที่อาจเลือกปฏิบัติ ได้ตามความต้องการของท้องถิ่นโดยอนุมัติของสภาท้องถิ่น แต่หน้าที่อย่างหนึ่งซึ่งเป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือหน้าที่ในการจัดการศึกษา

ในด้านการจัดการศึกษานอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาแล้วยังมีกระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลเมืองพัทยา อบต. และอบจ.) ซึ่งในปัจจุบันรับผิดชอบจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีหลายท้องถิ่นที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) และบางท้องถิ่นจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งเป็นไปตามส่วนที่ 2 มาตรา 41 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546) นอกเหนือจากการจัดการศึกษาตามภาระหน้าที่ข้างต้นแล้ว รัฐยังได้กำหนดการดำเนินการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดการศึกษาไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาให้ได้ตามที่กฎหมายกำหนดและได้ตามมาตราฐานการศึกษาตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องและเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2549 รวมทั้งได้กำหนดให้สถานศึกษาวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียน เป็นฐานให้ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545) การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษา ในระดับใดระดับหนึ่ง หรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสม และความต้องการของท้องถิ่น โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงสามารถจัดการศึกษา ได้ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ภารกิจจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดภารกิจในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 7 ภารกิจ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2549)

ภารกิจที่ 1 ด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความพร้อมแก่เด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีการพัฒนาทั้งด้านการศึกษา และพร้อมเข้ารับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานต่อไป

ภารกิจที่ 2 ด้านปฐมวัย จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัย มีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมสติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ อยู่ร่วมในสังคมอย่างปกติสุข ให้มีความพร้อม ที่จะเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภารกิจที่ 3 ด้านการศึกษาภาคบังคับ จัดการศึกษาภาคบังคับอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ภารกิจที่ 4 ด้านการจัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 4 และอาชีวศึกษา จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคน อาชีพ สังคม ตามมาตรฐานการศึกษาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศและนานาชาติ

ภารกิจที่ 5 ด้านการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย จัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ให้ท้องถิ่นเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตก้าวทันเทคโนโลยี มีเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งสู่คุณภาพชีวิตที่ดี

ภารกิจที่ 6 ด้านส่งเสริมการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กเยาวชนและประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนการกีฬานันทนาการ กิจกรรมเด็ก เยาวชนและประชาชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม

ภารกิจที่ 7 ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งเสริมสนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ความเป็นไทยและวิถีชีวิตของท้องถิ่นเกิดความสมานฉันท์ อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและยั่งยืน

จากภารกิจในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น.2549)

1) เพื่อให้เด็กปฐมวัย ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) เพื่อให้เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนในเขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตามหลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

3) เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เป็นไปตามมาตรฐานที่รัฐกำหนด และตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดความสมดุลทั้งทางด้านปัญญา จิตใจ ร่างกาย สังคม ระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมซึ่งเน้นวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่น โดยดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึงการมีส่วนร่วม การสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น

5) เพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้ออกกำลังกายและฝึกฝน กีฬา ร่วมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม โดยมีความตระหนักในคุณค่าของการกีฬา นันทนาการ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเยาวชน ไปในแนวทางที่ถูกต้องใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

6) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการสร้างและพัฒนาอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาดโอกาส ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การประกอบอาชีพให้มีความทำไม่เป็นภาระแก่สังคม

7) เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายตามความต้องการของประชาชนและขีดความสามารถของท้องถิ่น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ดังนั้นโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันจึงไม่สามารถมีฐานะเป็นนิติบุคคลเหมือนกับโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกองการศึกษาหรือสำนักการศึกษาของเทศบาลเมืองพัทยาตาม สายการบังคับบัญชา โดยประการสำคัญองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครองการบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีความเป็นอิสระ และได้รับการอุดหนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ตามกำลังความสามารถของท้องถิ่น โดยท้องถิ่นได้ให้อำนาจส่วนหนึ่งแก่โรงเรียนในการบริหารจัดการจึงทำให้รูปแบบของการบริหารโรงเรียนแตกต่างจากสังกัดอื่น ๆ

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะรองผู้อำนวยการสถานศึกษาได้เข้าร่วมโครงการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มาได้ระยะหนึ่ง ดังนั้นโรงเรียนเทศบาล ประจวบคีรีขันธ์ จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) เพื่อเป็นแนวปฏิบัติที่เหมาะสมและเป็นแนวทางในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด รวมทั้งเป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดขึ้นกับโรงเรียนและขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นๆ ทั้งในสังกัดและนอกสังกัดต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบในการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)
3. เพื่อหาประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)
4. เพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) โดยผู้วิจัยนำเสนอและแบ่งการวิจัยออกเป็น 4 ระยะ (Phase) 6 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis) การศึกษาข้อมูลพื้นฐานกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย และศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) จากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 7-8 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยจังหวัดลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ แพร่ น่าน เชียงราย พะเยา และแม่ฮ่องสอน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หลังจากนั้นสร้างแบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) เพื่อสำรวจสภาพความต้องการในการการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)

ระยะที่ 2 การยกร่างและการพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ทำการร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นกรอบแนวทางในการร่างการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) และทำการตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบร่างการพัฒนารูปแบบและขอรับข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) และการจัดทำเอกสารประกอบการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)

ขั้นตอนที่ 4 สร้างและทำการยืนยันการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้การพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 5 นำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้กับบุคลากรในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลำพูนทั้ง 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทศบาลประตูลี้ โรงเรียนเทศบาลสันปายางหลวง โรงเรียนเทศบาลสันปายางหน่อม และโรงเรียนเทศบาลจามเทวี

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ที่ได้จากการทดลองใช้ แล้วนำมาเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

ระยะที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)

เป็นการนำข้อมูลและผลจากการทดลองใช้จากขั้นตอนที่ 6 มาพิจารณาปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน

4 . สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) 2) วิเคราะห์องค์ประกอบในการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) 3) หาประสิทธิผลของการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) และ 4) เพื่อปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) แบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ (Phase) 6 ขั้นตอน ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์เอกสาร และใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาารูปแบบ ระยะที่ 2 การยกร่างและการพัฒนารูปแบบขั้นตอนที่ 3 ทำการร่างการพัฒนารูปแบบขั้นตอนที่ 4 สร้างและทำการยืนยันการพัฒนารูปแบบ ระยะที่ 3 การทดลองใช้การพัฒนา

รูปแบบขั้นตอนที่ 5 นำรูปแบบที่ได้ไปทดลองใช้และขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการพัฒนารูปแบบ ระยะที่ 4 การปรับปรุงรูปแบบ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. องค์ประกอบในการสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าปัจจัยทางการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ประกอบด้วย 14 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยด้านคุณภาพการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านความร่วมมือของชุมชน ปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่ดีของสถานศึกษา ปัจจัยด้านความมุ่งมั่นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษา ปัจจัยด้านการบริหารความเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านการวิจัยในชั้นเรียน ปัจจัยด้านความพร้อมของสถานศึกษา ปัจจัยด้านความศรัทธาของชุมชนต่อสถานศึกษา ปัจจัยด้านความเหมาะสมของแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ปัจจัยด้านการยอมรับนับถือของชุมชนต่อผู้บริหารสถานศึกษารูปแบบ การบริหารโรงเรียนที่ประกอบด้วยข้อความและแผนภูมิ ซึ่งอธิบายแนวทางการบริหารโรงเรียนตามแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School – Based Management For Local Development) ครอบคลุมองค์ประกอบหลักของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการพื้นฐาน (Foundations) ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) และ 3) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนที่ 2 โครงสร้างระบบบริหาร (Administrative System Structures) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) 2) ขอบข่ายการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) 3) กระบวนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) 4) มาตรการกำกับกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) และ 5) คุณภาพผลผลิตการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินงาน (Procedure Phases) ประกอบด้วย 1) การเตรียมการดำเนินงาน 2) การดำเนินงาน 3) การประเมินผล และ 4) สรุปและรายงานผล รวมทั้งองค์การสนับสนุนการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ประกอบด้วย 1) กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายโรงเรียน 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ 5) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและชุมชน

3. ประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ทดลองใช้การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยการประชุมเพื่อยืนยันประสิทธิภาพของการพัฒนารูปแบบ ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้วิจัย บุคลากรในสังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 7-8 กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วยประกอบด้วยจังหวัดลำพูน

ลำปาง เชียงใหม่ แพร่ น่าน เชียงราย พะเยา และแม่ฮ่องสอนและบุคลากรโรงเรียนเทศบาลประตูลี้ จากการประชุมสรุปประเด็นสำคัญจากบุคลากรที่เข้าร่วมประชุม ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ตามองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบ คือ ความเป็นมาและความสำคัญ แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการ และการวัดและประเมินผล

4. การปรับปรุงรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ดังรายละเอียดดังนี้ 1) จัดเรียงลำดับขององค์ประกอบหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎีระบบ (System Theory) ได้แก่หลักการ SBM, ปัจจัย SBM, ขอบข่ายงาน SBM, กระบวนการบริหาร SBM, มาตรการกำกับ SBM และคุณภาพผลผลิต SBM 2) เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องการพัฒนาทีมงาน (Teamwork Development) ในมาตรการกำกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน 3) เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องเครือข่ายโรงเรียน (School Network) เป็นองค์ประกอบสนับสนุนการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน 4) เพิ่มเติมเนื้อหาเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และชุมชน ให้มีบทบาทเกี่ยวกับการตรวจสอบและประเมินโรงเรียน นอกเหนือจากบทบาท การส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแก่โรงเรียน

สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) เพื่อให้บุคลากรได้มีความตระหนักรู้ มีความรู้ความเข้าใจ แล้วเกิดประโยชน์สูงสุดด้าน การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)

5. อภิปรายผล

ผลจากการศึกษามีประเด็นในการอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากแสดงว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุมัรสาหลัง(2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามทัศนะของผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ตามทัศนะของผู้บริหาร และครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากผลการวิจัยของ แซนด์ (Crodby, Sandra. 2000 : abstract) ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่า ครูมีทัศนะต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก สุรศักดิ์หนูพันธ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมในการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบ ว่าโรงเรียนมีความพร้อมระดับมากในด้านแผนงานวิชาการ ด้านการจัดทำงบประมาณ งานกิจการนักเรียนงานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานทะเบียนและรายงาน ดิเรก วรรณเศียร (2546 : 142) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนา

แบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐานสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย ประเด็นความพร้อมของโรงเรียนในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการเป็นแม่ข่ายถ่ายทอดความรู้ และ ประสพการณ์ให้กับโรงเรียนอื่นๆ พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ในลักษณะการริเริ่มจากภายในโรงเรียนเอง ไม่ต้องรอส่งการจากหน่วยงานต้นสังกัดและมีความพร้อมในการ ถ่ายทอดความรู้ และประสพการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้กับโรงเรียนอื่น ผลการวิจัยปรากฏ เช่นนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบัน ทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษามากขึ้นโดยผู้บริหารส่วนใหญ่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการ บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน จึงได้นำหลักการและแนวทางการดำเนินงานจากการศึกษาอบรมไปสู่การ ปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้ผู้บริหาร ครู และชุมชนร่วมกันปฏิรูปการศึกษา นอกจากนั้นสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นนโยบายการ ขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาควบคู่กับนโยบายคุณธรรมนำความรู้ ตามแนวทางเศรษฐกิจแบบ พอเพียงอันเนื่องมาจากกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชด้วยเหตุผล ดังกล่าว จึงน่าจะเป็นสาเหตุที่ทำให้การปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา ท้องถิ่น(SMBLD)โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

6. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD)ไปใช้ควบคู่ กับการปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปด้านอื่น ๆ ในลักษณะการปฏิรูปพร้อมกันทุกด้านในโรงเรียน (Whole School Aprosch)
2. ควรมีการประยุกต์ใช้รูปแบบให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนเนื่องจากรูปแบบที่ ผู้วิจัยนำเสนอเป็นเพียงรูปแบบและแนวทางกว้างๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ทั้งระบบของการบริหาร โรงเรียน
3. ควรมีการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเครือข่าย ผู้ปกครอง โดยกระจายความรับผิดชอบไปยังขอบข่ายงาน กระบวนการบริหารและมาตรการกำกับต่าง ๆ ของ โรงเรียนรวมทั้งมุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและชุมชน

7. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ. กรุงเทพมหานคร:องค์การรับส่งสินค้าและ พัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- _____. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. ๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ดิเรก วรรณเศียร. 2546. “การพัฒนาแบบจำลองแบบสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน’, การวิจัยทางการบริหารการศึกษา. เอกสารการประชุมทางวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและสภาผู้บริหารหลักสูตรการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย.
- สุวรรณ พินตานนท์ และกาญจนา วัฒนสุนทร.2555.การบริหารโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เอ็ดดูมิเดียพับลิชชิง.
- มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544. ผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ 2544. กรุงเทพมหานคร :วัฒนาพานิช.
- _____. 2544. รายงานการประชุมแนวคิดและประสบการณ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. 2545. “การวิจัยและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบและเครือข่าย’เอกสารประกอบการสัมมนา.11-18 มิถุนายน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบอิงมาตรฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546. ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- อุทัย บุญประเสริฐ. 2543. การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน :School-Based Management. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภาลาดพร้าว.
- Cheng, Yin Cheong. 1996. School Effectiveness and School-Based Management :A Mechanism for Development. Washington, D.c. : The Falener Press.